

BEÉNEKLÉS AZ ÉNEK-ZENE ÓRÁKON ÉS A GYERMEKKARI PRÓBÁKON

ABSZTRAKT

Kutatásom során az általános iskolában ének-zene tantárgyat tanító pedagógusok nézeteit és gyakorlati tapasztalatait vizsgáltam az ének-zene órai és a gyermekkari beénekléssel kapcsolatban. A kutatás célja az általános iskolai ének-zene órákon és a gyermekkari próbákon alkalmazott különböző beéneklő gyakorlatok összegyűjtése, rendszerezése, valamint a beéneklés alkalmazásának gyakorisága és a gyermekkari énekhangképzési problémák közötti összefüggések feltárása volt. A vizsgálatban 80 alsó tagozaton tanító pedagógus és 180 ének-zene szakos tanár vett részt. Közülük 135-en vezetnek gyermekkart is. Az adatok összegyűjtése megfigyeléssel és online kérdőíves módszerrel történt. Az adatok feldolgozásához kvantitatív és kvalitatív módszereket egyaránt alkalmaztam. A kutatás eredményeképpen a beéneklő gyakorlatokat nyolc csoportba soroltam, melyek a következők: 1) testmozgásos gyakorlatok; 2) légzőgyakorlatok; 3) rezonanciafejlesztő gyakorlatok; 4) hangzóformálást javító, artikulációs gyakorlatok; 5) hangterjedelem-bővítő gyakorlatok; 6) intonációs gyakorlatok; 7) helyes szövegmondást, kifejező előadásmódot elősegítő gyakorlatok; 8) homogén hangzás kialakítását segítő gyakorlatok. Ahol ritkán vagy soha nem alkalmaznak a pedagógusok beéneklő gyakorlatokat, ott nagyobb a különböző énekhangképzési problémákkal rendelkező gyermekek aránya egy osztályon belül. Következésképpen megállapítható, hogy a szakszerűen, jól megtervezett beéneklés feltétlenül szükséges a gyerekek helyes énekhangképzésének kialakításához.

1. Bevezetés

A kodályi alapelveknek megfelelően a magyarországi zenei nevelés az énekhangra épül. Az emberi hang mindenki számára hozzáférhető hangszer, amely a zenei élménynyújtás és ismeretszerzés alapvető eszköze. A hallás fejlesztésében rendkívül nagy jelentőséggel bír az éneklés, amely megalapozza a zenei írás-olvasás képességet és az erre épülő hangszer tanulást. A nyelvelsajátítással szemben a tiszta éneklés képessége viszont nem fejlődik ki mindenkinél. Amíg a beszédfejlődés szakaszairól, zavarainak okairól számos tanulmány született, addig az éneklési képesség fejlődését akadályozó, lassító tényezők, hibák feltárása még nem igazán történt meg. Nem ismert a fejleszhetőség mértéke, kilátása sem (Turmezeyné, 2009). Az éneklési képesség spontán fejlődése 7-8 éves kor körül véget ér és ezen a szinten marad, ha a gyermekek nem részesülnek további rendszeres, célzott zenei képességfejlesztésben, énekhangképzés fejlesztésben (Gembris, 2006).

2. Szakirodalmi háttér

2.1 Az éneklési képesség fejlődése

Kodály Zoltán az éneklést tartotta az aktív zenélés legtermészetesebb módjának. Szerinte „az ének felszabadít, bátorít, gátlásokból, féltékenységből kigyógyít. Koncentrál, testi- lelki diszpozíción javít, munkára kedvet csinál, alkalmasabbá tesz, figyelemre-fegyelemre szoktat. Egész embert mozgat, nemcsak egy-egy részét. Fejleszti a közösségi érzést. Kifejleszti, csírájában minden emberben meglevő zeneérzékét, ezzel megadja a műveltség alapját, amivel ezután szebbé, gazdagabbá teszi egész életét (Kodály 1974). Amikor hangszerezen játszunk, zenét hallgatunk, vagy egy dallamot elképzelünk, eközben belül is éneklünk, amit a gége mozgató izmainak műszeres vizsgálata is bebizonyított. (Balsler 1990, Habermann 1986, idézi Gembris 2002).

Csecsemőkorban a legfontosabb hangélmény a szülők – főként az anya - hangja és a saját hang észlelése, megtapasztalása. Az anya és a kisgyermek közötti hanggal való kommunikáció jól működik még mielőtt a gyermek megtanulna beszélni. A csecsemő hangadásában egyéves kor körül válik szét az ének és a beszéd. Az éneklés kezdetben, mint a hanggal való játék jelenik meg. Számos kutató megállapította, hogy a csecsemők első hanggi megnyilvánulása ereszkedő glisszandó jellegű (Gembris 2006). Papousek (1994) szerint a kora gyermekkor időszakában, 3-4 hónapos kortól négyféle melódiakontúr különböztethető meg a kisgyermek hanggi kommunikációjában: ereszkedő, emelkedő-ereszkedő, emelkedő és komplex, emelkedő és ereszkedő ismételve, melyek függenek a csecsemő életkorától és a szituáció körülményeitől. Az ereszkedő körvonal az egy hónapos csecsemőknél jellemző, de később a „melódia” kontúrja variáltabb lesz és a többi körvonal aránya növekszik. Ez a fajta nonverbális kommunikáció a hangszín, hangmagasság, hanglejtés, hangerő, tempó eszközeivel él, amelyek egyben a zene kifejezőeszközei is (Gembris, 2006).

A legtöbb gyermeknél az első életév végén válik lehetővé az ének és a beszéd különválasztása. A gyermekek hangjukkal való játékkal fedezik fel saját hangjuk kifejezőerejét, hatását, lehetőségeit, mely 12 és 18 hónapos kor között jellemző. A két alapvető kognitív folyamat, amelynek alapja a hanggal való játék és az utánzás: az asszimiláció, és az alkalmazás. Alkalmazásról akkor beszélünk, amikor a gyermek megpróbálja a saját elképzeléseit és hanggi tapasztalatait egy adott modellbe, mint például egy dal frázisába kifejezni. Asszimiláció akkor következik be, amikor a gyermek új információt kap (pl. új dallam) és ezt beilleszti a mindennap használatos sémába. (Stadler Elmer 2000, idézi Gembris 2006.) Dowling (1985, idézi Motte-Haber 1996) megfigyelése szerint a gögicséléstől és a beszéd-től határozottan megkülönböztethető éneklés 18 hónapos kor tájékán fedezhető fel.

A második életév folyamán a gyermekek már alkalmasak egyszerű rövid dalfrázisokat elénekelni, de ennek interpretálása még gyakran fordul improvizációba és ismétlődésekbe (Moog 1976, idézi Gembris 2006). A dalnak egy-egy rövid részletét ragadja meg és ezt énekelve gyakran átcsúszik improvizálásba. A dal tanulással párhuzamosan visszaszorul az éneklésszerű spontán gögicsélés és a hangközök egyre jobban hasonlítanak a diatonikus hangrendszer hangközeire.

Három éves kortól egyre jobban sikerül egy dal hallás utáni éneklése. Klanderma (1979, idézi de la Motte-Haber 1996) a dal tanulási folyamatának jellegzetességeit 3 és 5 éves kor között vizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy ennek a korosztálynak még nehézséget okoz, ha egy dal folyamán többször ismétlődő dallamú motívumok után megváltozik a dallam iránya. Ilyenkor hajlamosak az előbbi motívumok dallamával folytatni a dalt. A gyerekek 6-7 éves korukra alkalmassá válnak egy hallás után tanult dal helyes eléneklésére. (Davidson 1994; Minkenberg 1991). Amennyiben nem találják el a megfelelő hangokat az nem azt jelenti, hogy

alkalmatlanok lennének felismerni az adott hangmagasságokat (Goetze – Cooper - Brown 1990, idézi Gembris 2006).

Stadler (2000) szerint az éneklési képesség fejlődésére vonatkozó elméleteket 3 csoportba oszthatjuk. Az első csoport magába foglalja a beszéd dominanciájú elméletet, amely azt jelenti, hogy a dalokat bizonyos rend, azaz szöveg, ritmus, dallamkontúr, -frázis, pontos hangközök sorrendjében tanulják meg. A daltanulás során a gyermekek először a szavakat, majd a ritmust, a kontúrt és a hangközöket sajátítják el, s ezzel párhuzamosan fokozatos fejlődés figyelhető meg az énekes interpretációban (Hargreaves 1986, Moog 1976, Welch - White 1994, idézi Gembris 2006). A második csoportba a hangközillesztő modell tartozik, melynek lényege, hogy a gyerekek a dallamban előforduló kisebb hangközöket sajátítják el először, majd fokozatosan a többit. Itt a hangközök vagy a hangok speciális, megfordíthatatlan sorrendje mutatkozik fejlesztő hatásának, azaz először a prim és a kvint, majd ezt követi a terc, kvárt majd a szext tanulása. Ez az elmélet a harmóniasorok szabályszerűségein alapszik (Metzler 1962, Werner 1917, idézi Gembris 2006). A harmadik csoportot a kontúrelmélet alkotja. Itt a tanulási folyamat a melódia kontúrjával körvonalával kezdődik, majd ezt követi a hangmagasság és a tonalitás. Davidson (1994) kontúrséma elmélete szerint a dallam észlelése kezdetben a dallam körvonalaira, kontúrsémájára épül, azaz a mozgás iránya a meghatározó. A kontúrséma az énekelt dalok jellegzetes tonális szerkezetére vonatkozik. A gyermekek először a dallam vázát tanulják meg, majd fokozatosan pontosítják az egyes hangmagasságokat, hangközöket. A fejlődés során a gyermekek egyre több részletet képesek megfigyelni. (Gembris 2006)

Az éneklési képesség spontán fejlődése 7-8 éves kor körül véget ér. Általában a gyerekek erre a korra alkalmassá válnak egy dal pontos eléneklésére. További zenei instrukciók, gyakorlás – tehát zenetanulás, zenei képességek további tudatos, célzott fejlesztése - nélkül az éneklési képesség ezen a szinten reked felnőtt korra is. A nem zenész felnőttek éneklési képessége nem különbözik a 8 évesektől (Davidson 1994; Davidson - Scripp, 1990, Minkenberg, 1991, idézi Gembris, 2006)

2.2 Énekhangképzési problémák

Először is különbséget kell tennünk a hangképzési hibák és a hangképzési zavarok között. Hangképzési zavarok alatt a beszédhang különösen rossz hangzását értjük, amely minden esetben károsító hatással van a beszédhangra és az énekhangra egyaránt. Ebben az esetben a beszédhangot és az énekhangot is károsodás éri. Hangképzési zavarokra utalnak, ha gyermek beszédhangja: jóval mélyebben szól, mint az ugyanolyan korú gyermekeké; jóval magasabban szól, mint a többi gyermeké; élesen, visítva szól; túl halkán szól; túl hangosan szól; suttogva, akadozva, szinte hallhatatlan; préselve, túlzott feszességgel szól; rekedten szól; fátyolosan szól; egyhangúan, monotonon szól; ha a gyermek hallhatóan, kapkodva veszi a levegőt; túl gyorsan, hadarva beszél; a beszédhang torz és érthetetlen. (Surján, Frint 1982; Mohr 1997)

Ugyanakkor hangképzési hibák esetén a hangproblémák elsősorban az énekhangban jelentkeznek, itt hallhatók jól, melynek bár nincs nagyon veszélyes károsító hatása a beszédhangra, de az esetek többségében megfigyelhető negatív következmény a beszédhangban is. (pl. levegős énekhang – levegős, fátyolos beszédhangot is eredményezhet). Központi szerepet játszik a hangképzésnél a fül, az agy és a hang közötti harmonikus kapcsolat. Ha e három terület között nem megfelelő az együttműködés, akkor keletkeznek a hangképzésben hibák és / vagy zavarok. A test lanyhasága vagy túlfeszítettsége egyaránt hangképzési problémákat eredményeznek (Asztalos, 2014). A hangképzési hibák oka lehet megbetegedés (a légút krónikus megbetegedése); a gyakorlás hiánya (a gyermekek nem tudnak

a hangképzéssel kapcsolatban tapasztalatot szerezni); hibás, rossz példakép utánzása, „magas légzés”. A leggyakrabban előforduló hangképzési problémák: 1) levegős hangon éneklés, 2) préselt hangon éneklés, 3) morogva éneklés (Asztalos, 2014, 2015). Ezek a hibák megfelelő gyakorlatokkal, célzott fejlesztéssel, kitartással, türelemmel és idővel javíthatók, hangilag képzett, a gyerekhangok sajátosságait jól ismerő hangképzéstanárok, illetve kórusvezetők segítségével. A gyermekhangokat fokozatosan, lépésről-lépésre, az életkornak megfelelően fejleszteni kell, melynek egyik legfontosabb eszköze a tudatosan, szakszerűen felépített rendszeres beéneklések lehetnek.

2.3. Beéneklés

Az elsősorban a felnőtt énekhangképzéssel foglalkozó szakirodalmak szerint a jelenlegi klasszikus énekhangképzés az alábbi területeket foglalja magába:

- 1) A megfelelő testtartás gyakorlása (Verdolini 1998)
- 2) Légzőgyakorlatok az alapvető izmok megerősítésére (Boone 1988) (Ringel - Daniloff - Horii 1987)
- 3) Vokális gyakorlatok (Verdolini 1998)
- 4) Artikulációs gyakorlatok (Mendes et al. 2003)

Smith és Sataloff (2006) szerint a beéneklésnek három fő célja van: 1) a test összehangolása és a légzőmechanizmus szabaddá tétele az énekléshez; 2) az énekléshez szükséges fizikai tudatosság kialakítása és 3) a beszéd-től az éneklésig „bemelegíteni” a hangot.

A beéneklő gyakorlatok gyerekeknél történő alkalmazását, a gyermekek éneklési képességének fejlődésére gyakorolt hatását eddig még nem vizsgálták. Tanulmányomban azt kívánom bemutatni, hogy az általános iskolai ének-zene tanárok hogyan vélekednek a beéneklésről, annak alkalmazási gyakoriságáról és típusairól.

3. A kutatás célja

Kutatásom során az általános iskolában ének-zene tantárgyat tanító pedagógusok nézeteit és tapasztalatait vizsgáltam az ének-zene órai és a gyermekkori beénekléssel kapcsolatban. A kutatás célja az általános iskolai ének-zene órákon és a gyermekkórus próbákon alkalmazott különböző beéneklő gyakorlat típusok összegyűjtése, rendszerezése, valamint alkalmazásuk gyakorisága és a gyermekkori énekhangképzési problémák közötti összefüggések feltárása volt.

Kutatási kérdések:

- 1) Milyen gyakorisággal alkalmaznak beéneklést az általános iskolai ének-zene tanárok, tanítók az ének-zene órákon és kóruspróbákon?
- 2) Milyen típusú beéneklő gyakorlatokat alkalmaznak és milyen gyakorisággal használják ezeket alsó és felső tagozatos ének-órákon és gyermekkori próbákon?
- 3) Van-e összefüggés a beéneklés alkalmazásának gyakorisága és a gyermeknél megjelenő énekhangképzési hibák, problémák között?

4. Kutatási módszerek

A vizsgálatban 80 alsó tagozaton tanító pedagógus és 180 általános iskolai ének-zene szakos tanár vett részt. Közülük 135-en vezetnek gyermekkart is. Az adatok összegyűjtése megfigyeléssel és online kérdőíves módszerrel történt. A megfigyelési szakasz két évig tartott és 10 ének-zene tanár és kórusvezető vett benne részt. Az adatok feldolgozásához kvantitatív és kvalitatív módszereket egyaránt alkalmaztam.

5. A kutatás eredményei

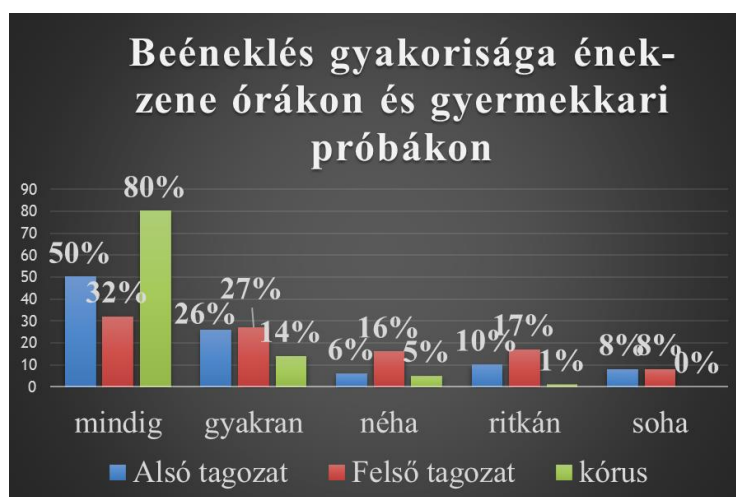
5.1 A megfigyelés eredményei

A kutatás eredményeképpen a beéneklő gyakorlatokat nyolc csoportba lehet sorolni, melyek a következők:

- 1) testmozgásos gyakorlatok;
- 2) légzőgyakorlatok;
- 3) rezonanciafejlesztő gyakorlatok;
- 4) hangzóformálást javító, artikulációs gyakorlatok;
- 5) hangterjedelembővítő gyakorlatok;
- 6) intonációs gyakorlatok;
- 7) helyes szövegmondást, kifejező előadásmódot elősegítő gyakorlatok;
- 8) homogén hangzás kialakítását segítő gyakorlatok.

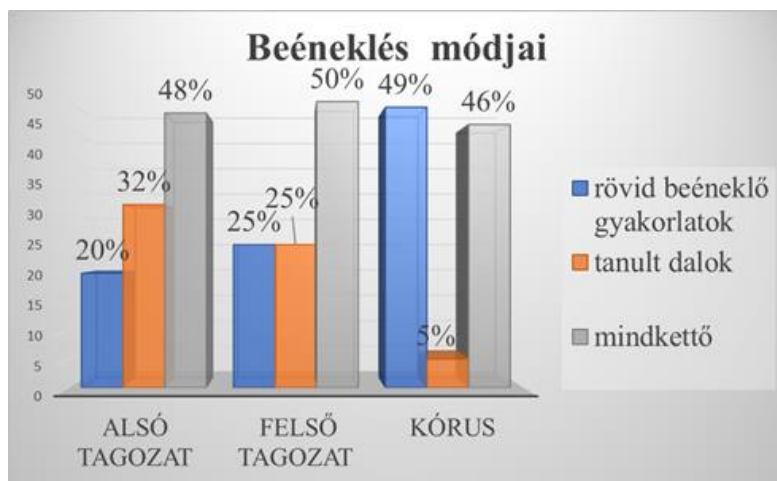
5.2 Az online kérdőíves vizsgálat eredményei

A megkérdezett, alsó tagozaton ének-zene tantárgyat tanító pedagógusok mindössze 50%-a, míg felső tagozaton csupán csak 32%-a tart beéneklést, bemelegítést az ének-zene óra bevezető részében. A gyermekkórus vezetők viszont 80%-a alkalmazza a beéneklést a kóruspróba első felében. Tehát a kóruspróbák nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a tanárok a beéneklés énekhangképzést fejlesztő hatásának, mivel az egységes kórushangzás érdekében a kórusvezetők többsége szerint elengedhetetlen a kóruspróbákban a bemelegítés, beéneklés, mint ahogy semmilyen sport edzés sem kezdődik el bemelegítés nélkül. (1. ábra)

1. ábra: Beéneklés gyakorisága ének-zene órákon és gyermekkari próbákon

Ezt követően azt vizsgáltam, hogy milyen beéneklésmódokat használnak azok a pedagógusok, akik tartanak beéneklést az ének-zene órákon. A beéneklés módja szempontából is különbségek vannak az ének-zene tantárgyat tanító pedagógusok gondolkodásában, gyakorlati tapasztalataiban. Az alsó tagozaton tanítók 48%-a, a felső tagozaton tanítók 50%-a a rövid beéneklő gyakorlatokat mindig kombinálja a már tanult dalokkal és ez alkotja az ének-zene óra beéneklés részét. Ezzel szemben a megkérdezett illetve beéneklést tartó gyermekkórus vezetők 49%-a szerint a leghasznosabb és az általuk leggyakrabban alkalmazott beéneklés kizárólag rövid beéneklő gyakorlatokból áll. Míg a kórusvezetők 46%-a a rövid beéneklő gyakorlatokat és a már tanult dalokat együtt, kombinálva használja beéneklésként. (2. ábra)

2. ábra: Beéneklés módjai

A beéneklést tartó tanítók és ének-zene szakos tanárok többsége rendszeresen (mindig vagy gyakran) alkalmaz mozgásos gyakorlatokat, légzőgyakorlatokat és a homogén hangzás kialakítására irányuló gyakorlatokat az ének-zene óra bevezető, beénekléses szakaszában. Viszont néha, ritkán vagy éppen sosem használnak rezonanciafejlesztő, hangzóformálásra irányuló, hangterjedelem bővítésére irányuló, intonációs és a helyes szövegmondásra irányuló gyakorlatokat. (1. táblázat)

1. táblázat: Beéneklő gyakorlatok típusai az általános iskolai alsó tagozatos ének-zene órákon

ALSÓ TAGOZAT	MINDIG / GYAKRAN	NÉHA / RITKÁN	SOSEM
Mozgásos gyakorlatok	73 %	17 %	10 %
Légzőgyakorlatok	53 %	32 %	15 %
Rezonanciafejlesztő gyakorlatok	6 %	39 %	55 %
Hangzóformálásra irányuló gyakorlatok	34 %	39 %	27 %
Hangterjedelem bővítésére irányuló gyakorlatok	33 %	46 %	21 %
Intonációs gyakorlatok	40 %	40 %	19 %
Helyes szövegmondásra irányuló gyakorlatok	48 %	38 %	14 %
Homogén hangzás kialakítására irányuló gyakorlatok	50 %	23 %	27 %

Az online kérdőívet kitöltő és beéneklést tartó ének-zene tanárok nagyobb része a felső tagozatos ének-zene órák beéneklés részében mindig vagy gyakran (tehát rendszeresen) használ intonációs, hangzóformálásra, hangterjedelem bővítésére és a homogén hangzás kialakítására irányuló gyakorlatokat. Ugyanakkor az alsó tagozaton alkalmazottakhoz képest háttérbe szorultak, vagyis csak néha, ritkán vagy sosem kerülnek be az ének-zene óra beéneklés részébe a mozgásos gyakorlatok, légzőgyakorlatok. Ezekon kívül a rezonanciafejlesztő és a helyes szövegmondásra irányuló gyakorlatok is csak ritkán vagy sosem kerülnek elő az ének-zene órai beéneklés során. (2. táblázat)

2. táblázat: Beéneklő gyakorlatok típusai az általános iskolai felső tagozatos ének-zene órákon

FELSŐ TAGOZAT	MINDIG / GYAKRAN	NÉHA / RITKÁN	SOSEM
Mozgásos gyakorlatok	17 %	52 %	31 %
Légzőgyakorlatok	34 %	42 %	24 %
Rezonanciafejlesztő gyakorlatok	4 %	48 %	48 %
Hangzóformálásra irányuló gyakorlatok	43 %	30 %	27 %
Hangterjedelem bővítésére irányuló gyakorlatok	48 %	27 %	25 %
Intonációs gyakorlatok	53 %	26 %	21 %
Helyes szövegmondásra irányuló gyakorlatok	20 %	45 %	35 %
Homogén hangzás kialakítására irányuló gyakorlatok	53 %	24 %	23 %

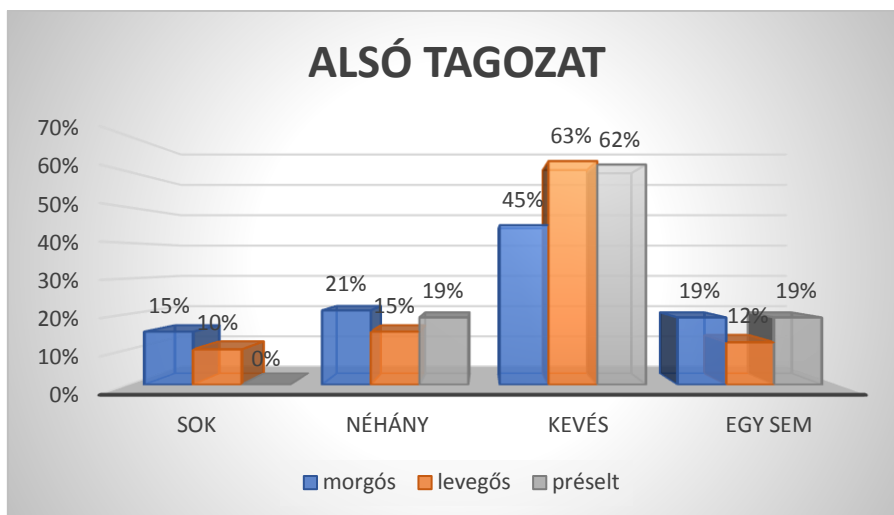
A gyermekkari próbákon a kórusvezetők sokkal nagyobb súlyt fektetnek a beéneklésre, mint az ének-zene órák keretében. A kóruspróbákon légzőgyakorlatokat, hangzóformálásra, hangterjedelem bővítésére irányuló gyakorlatokat, intonációs gyakorlatokat és a homogén hangzás kialakítására irányuló gyakorlatokat a kórusvezetők nagy része mindig vagy gyakran alkalmaz. Ami a gyermekkari próbáknál háttérbe szorul, az a mozgásos gyakorlatok, a rezonanciafejlesztő gyakorlatok és a helyes szövegmondásra irányuló gyakorlatok alkalmazása a beéneklés során. (3. táblázat)

3. táblázat: Beéneklő gyakorlatok típusai az általános iskolai gyermekkari próbákon

GYERMEKKAR	MINDIG / GYAKRAN	NÉHA / RITKÁN	SOSEM
Mozgásos gyakorlatok	16%	42%	42%
Légzőgyakorlatok	56%	20%	24%
Rezonanciafejlesztő gyakorlatok	6%	52%	42%
Hangzóformálásra irányuló gyakorlatok	65%	14%	21%
Hangterjedelem bővítésére irányuló gyakorlatok	69%	11%	20%
Intonációs gyakorlatok	74%	6%	20%
Helyes szövegmondásra irányuló gyakorlatok	23%	44%	33%
Homogén hangzás kialakítására irányuló gyakorlatok	67%	10%	23%

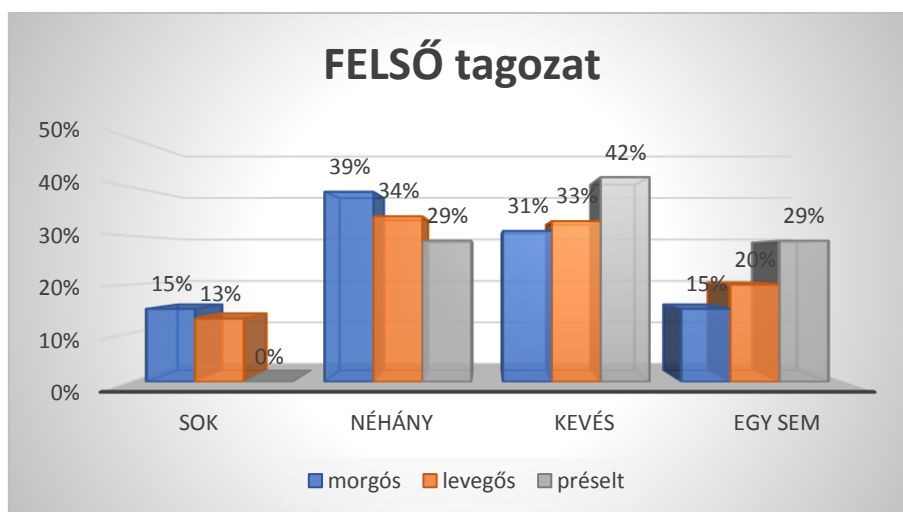
5.3 Énekhangképzési problémák előfordulásának gyakorisága

A megkérdezett, ének-zene tantárgyat tanító pedagógusok 15%-a szerint sok morgós van az általuk tanított alsó tagozatos osztályokban, míg 21%-a az állította, hogy néhány, 45%-a pedig azt, hogy kevés morogva éneklő diák van az osztályokban. Csak a pedagógusok 19%-a nyilatkozta azt, hogy egyáltalán nincs morogva éneklő a diákok között. Levegősen éneklő gyermek a vizsgálatomban részt vevő pedagógusok 10%-a szerint sok, 15%-a szerint néhány, 63%-a szerint pedig kevés van egy-egy osztályban. Mindössze a tanítók/tanárok 12%-a állítja azt, hogy nincs levegős hangon éneklő tanuló az általuk tanított osztályokban. Préselt hangon éneklő diák a pedagógusok nagy része szerint csak néhány vagy kevés van osztályonként.

3. ábra: Énekhangképzési problémák gyakorisága az általános iskola alsó tagozatán

Felső tagozaton a morogva éneklő diákok száma, a megkérdezett pedagógusok 15%-a szerint sok, 39%-a szerint néhány, míg 31%-a szerint pedig kevés egy-egy osztályban. A pedagógusok 13%-a úgy véli, hogy az általuk tanított osztályokban sok tanuló énekel levegős hangon. A tanítók/tanárok nagy része szerint néhány vagy kevés azoknak a gyerekeknek a száma egy-egy osztályon belül, akik levegősen vagy préselt hangon énekelnek.

4. ábra: Énekhangképzési problémák gyakorisága az általános iskola felső tagozatán

5.4 Összefüggések a beéneklés alkalmazásának gyakorisága és a gyermekeknél megjelenő énekhangképzési problémák között

Pearson korrelációs együttható számítása során szignifikáns összefüggést, kapcsolatot találtam az alsó tagozaton és a felső tagozaton egyaránt a beéneklés alkalmazásának gyakorisága és az általános iskolai osztályokban megjelenő énekhangképzési problémával rendelkező tanulók száma között.

Beéneklés gyakorisága alsó tagozaton – morgósok száma: $r = -0,8503$ $p < 0,001$
Beéneklés gyakorisága alsó tagozaton – levegős hangon éneklők száma: $r = -0,7569$ $p < 0,001$
Beéneklés gyakorisága alsó tagozaton – préselt hangon éneklők száma: $r = -0,5742$ $p < 0,001$
Beéneklés gyakorisága felső tagozaton – morgósok száma: $r = -0,7774$ $p < 0,001$
Beéneklés gyakorisága felső tagozaton – levegős hangon éneklők száma: $r = -0,7628$ $p < 0,001$
Beéneklés gyakorisága felső tagozaton – préselt hangon éneklők száma: $r = -0,4917$ $p < 0,01$

Ez annyit jelent, hogy ahol az ének-zene tantárgyat tanító pedagógusok mindig vagy gyakran alkalmaznak beéneklést az ének-zene órákon ott kisebb arányban van jelen énekhangképzési hibákkal rendelkező gyermek. Ahol pedig ritkán, vagy egyáltalán nincs bemelegítés, beéneklés az ének-zene órákon, ott jóval nagyobb az énekhangképzési hibákkal rendelkező gyerekek száma egy osztályon belül.

6. Konklúzió

E kutatásból jól látható, hogy az ének-zene tantárgyat tanító tanítók / tanárok kisebb százaléka alkalmaz beéneklést az ének-zene órákon, de közülük is többen nem koncentrálnak a bemelegítés minden fontos összetevőjére, tényezőjére. A megfelelő, hatékony beéneklésnek mind a nyolc beéneklő gyakorlat típust tartalmaznia kellene, ahogy ez a megfigyelésekből kiderült. Tehát szükséges lenne a pályán lévő pedagógusok továbbképzése a gyermekek énekhangképzése terén, hiszen, ha nem foglalkoznak a gyermekek énekhangjának tudatos és szakszerű fejlesztésével, akkor állandósulnak és egyre erősebben rögzülnek a rossz beidegződések és az énekhangképzési hibák. Következésképpen megállapítható, hogy a szakszerűen, jól megtervezett beéneklés feltétlenül szükséges a gyerekek helyes énekhangképzésének kialakításához

IRODALOM

Asztalos A. (2014): A gyermekek és fiatalok hangképzése, hangképzési problémái. *Parlando*, 2.sz.

Asztalos A. (2015): A jó pedagógussá és zenei nevelővé válás útja. *Parlando*, 1.sz.

Boone, D. R és McFarlane, S. C (1988): *The Voice and Voice Therapy*, 4th ed. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ

Davidson, L. (1994): Songsinging by young and old: a development approach to music, in: Aiello, R. (szerk.) *Musical perceptions*. Oxford University Press, New York, 99-130.o.

- Gembris, H. (2002): The Development of musical ability. In Colwell, R – Richardson, C. (szerk.): *The new handbook of research on music teaching and learning*. Oxford University Press, New York, 487-509.o.
- Gembris, H. (2006): The development of musical abilities. In Colwell, R. (szerk.): *MENC handbook of musical cognition*, Oxford University Press, New York
- Kodály, Z. (1974): Tanügyi bácsik! Engedjétek énekelni a gyerekeket! In: *Visszatekintés I.* Zeneműkiadó, Budapest
- Mendes, A. P, Rothman, H. B, Sapienza, C. and Brown, W. S. (2003): Effects of vocal training on the acoustic parameters of the singing voice. *Journal of Voice*, vol. 17(4), 529-543.o.
- Minkenbergh (1991): *Das Musikerleben von Kindern im Alter von fünf bis zehn Jahren*. Peter Lang GmbH
- Mohr, A (1997): *Handbuch der Kinderstimm- und Musikbildung*. Schott Verlag, Mainz
- Motte-Haber, H. de la (1996): *Handbuch der Musikpsychologie*. 2. kiadás. Laaber Verlag, Laaber
- Papousek, M.(1996): Intuitive parenting: a hidden source of musical stimulation in infancy, in: Deliege, I. és Sloboda, J.A. (szerk.): *Musical beginnings. Origin and development of musical competence*. Oxford University Press, Oxford 88-112.o.
- Ringel, L, Daniloff, R és. Horii, Y. (1987): Voice frequency change in singers and non-singers. *Journal of Voice*, vol. 1, 234-239.o.
- Smith, B, Sataloff, R. T. (2006): *Choral Pedagogy*. Singular Publishing Group, San Diego, CA
- Surján L., Frint T. (1982): *A hangképzés zavarai, beszédzavarok*. Medicina Könyvkiadó, Budapest
- Turmezeyné Heller E és Balogh L. (2009): *Zenei tehetséggondozás és képességfejlesztés*. Kocka Kör, Debrecen
- Verdolini, K, Druker, D. G, Palmer, M és Samawi, H. (1988): Laryngeal adduction in resonant voice. *Journal of Voice*, vol. 12. 315-327.o.
- Young, W. B és Behm, D. G. (2002): Should static stretching be used during a warm-up for strength and power activities?”, *Strength and Conditioning Journal*, vol. 24(6), 33-37.o.

***Asztalos Andrea** ének-zene tanár, karvezetés szakon végzett a JGYTF-en, majd mesterképzésben okleveles ének-zene tanár diplomát szerzett a Szegedi Tudományegyetemen. A salzburgi Mozarteum Zeneművészeti Egyetemen képezte tovább magát és a Wiener Sängerknaben-nél szerzett további karvezetői, zenetanári gyakorlatot. 2006-tól a budapesti Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola hangképzés tanára. 2018 februártól pedig a SZTE Ének-Zene Tanszékén tanársegédként oktat. Jelenleg az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolájának doktorjelöltje. Számos nivós nemzetközi és hazai zenepedagógiai konferencia előadója (IKS, ICVT, ICMPC, ESCOM, MPK, CICE, HUCER, ZMNK). Folyamatosan jelennek meg tanulmányai hazai és külföldi folyóiratokban. Kutatási területei: A gyerekek zenei képességeinek fejlődése, fejlesztése; Gyermekhangképzési problémák és javítási lehetőségeik; A zenepedagógusok nézeteinek, gondolkodásának vizsgálata, fejlesztése